

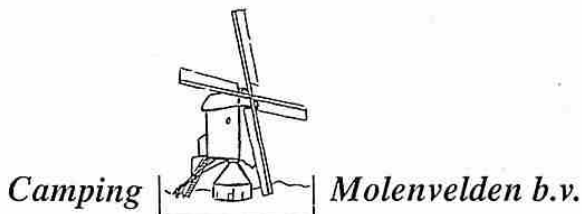
De Rosdoek 113

maart 2005

Verschijnt 4 x per jaar

Heemkundige Studiekring

“DE ACHT ZALIGHEDEN”

Camping Molenvelden B.V.
Banstraat 25
5506 LA Veldhoven
Tel.: 040 - 205 23 84 / 205 13 81

**Een eigentijdse en goed geoutilleerde camping
in ons eigen kringgebied.**

Voor kort- en seizoenkamperen!

Met vele recreatiemogelijkheden zowel binnen de camping als in de onmiddellijke omgeving ervan, met historische en pre-historische bezienswaardigheden!

Ook voor Uw familie-, verenigings- en bedrijfsfeesten is buiten het kampeerseizoen een passende zaalaccommodatie beschikbaar.

Informatiebrochure gratis op aanvraag.

Th.W. v.d. SANGEN en Zn.

extrapoint . . .

digital printing · web development · graphic design

De specialist in:

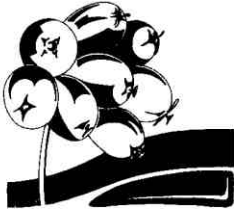
- productie van boeken en periodieken
- ontwerpen van huisstijl en logo

full-colour en zwart-wit

De Run 3120 ···· 5503 LH Veldhoven
tel: 040-2300618 ···· fax: 040-2300619
info@extrapoint.nl · www.extrapoint.nl

Heemkundige Studiekring "DE ACHT ZALIGHEDEN"

Inhoud:

Reisverslagen van de commissaris der koningin	4
Iets over oude afstandsmaten	13
Grensstenen op een slappe ondergrond	19
Heemkundig allerlei	21
Van onze buitenlandse ruilabbonnementen	23
Van de boekenplank	24

REDACTIETEAM:

Th. van der Aalst	Ganzestraat 17, 5527 CA Hapert, 0497 – 381671
H. Backbier	Heike 6, 5512 NJ Vessem, 0497 – 591451
K. Cornelissen	Nieuwstraat 74, 5521 CD Eersel, 0497 – 512208
A. Kockx	De Pottenbakker 44, 5506 GD Veldhoven, 040 - 2531596
P. Vermeulen tevens redactieadres	De Reek 9, 5502 HX Veldhoven 040 – 2531817 E-mailadres: zeelst@wish.net

HEEMKUNDIGE STUDIEKRING "DE ACHT ZALIGHEDEN"

Voorzitter:	F. Teunis, Lindestraat 8, 5521 EK Eersel, 0497-515188 0497-515188, E-mailadres: f.teunis@chello.nl
Secretaris:	P. Hooijmaijers, Frankenstraat 13, 5521 VE Eersel 0497-515144, E-mailadres: p.hooijmaijers@planet.nl
Penningmeester:	H. Jenniskens, Veldhovenseweg 2, 5511 KJ Knegsel 040 – 2535140, Giro 3871519

De volgende Rosdoek verschijnt juni 2005
ISSN 1384-086X

REISVERSLAGEN VAN DE COMMISSARIS DER KONINGIN

De commissaris op bezoek in riethoven

Reisverslagen van Commissaris van de Koningin, A. van Voorst tot Voorst, van bezoeken aan de gemeente Riethoven. Uit het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch: archief 1085 Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant, 1920 – 1969, inventaris nummer 336: “Verslagen rondreizen Commissaris van de Koningin, A. van Voorst tot Voorst, door provincie en van bezoeken aan gemeenten Princenhage – Uden, 1896 – 1925”. Reisnotities bezorgd door Winfried Thijssen.

14 augustus 1899

Den 14 Augustus 1899 bezocht ik deze gemeente (het volk spreekt van Raithoven; de naam zou afkomstig zijn van hoeve aan de Rijt). Ik reed eerst naar Waalre; van daar over Aalst en Valkenswaard naar Westerhoven; en vervolgens langs den zandweg naar Riethoven. We hadden een verkeerden zandweg genomen, en konden bijna niet te Riethoven komen. Men had in Riethoven gevreesd, dat ik langs den zandweg van Waalre uit naar Riethoven zou hebben willen rijden; men meende, dat ik dan onder weg in het zand zou zijn blijven zitten. In Riethoven is geen enkele harde weg.

Op het vrij goed ingerichte Raadhuis vond ik B. en W.; terwijl de burgemeester-secretaris in de eene kamer aan Klasens de gemeentelijke administratie vertoonde, gaf ik in de andere kamer audientie; daarvan maakten gebruik a het raadslid Van Lieshout, een wasbleeker te Riethoven, die zijn métier in der tijd geleerd had bij het Statenlid Bolsius te Schijndel, en nu voor zich zelve in Riethoven – zijne geboorteplaats – begonnen was; hij had niets bijzonders te vertellen; en b het hoofd der school, iemand, die al 25 jr in Riethoven werkt, en daar zeer tevreden schijnt; over schoolverzuim had hij niet te klagen; met den pastoor werkte hij in deze samen, en met het beste resultaat.

Zoowel de wethouder Tops, als Van Dooren zijn eenvoudige boeren menschen; het schijnt dat ze met den burgemeester goed kunnen. Burgemeester Verhoeven zit er hard voor; hij heeft 10 kinderen, wier opvoeding nog moet gemaakt worden; de oudste jongen is op de kweekschool te 's-Hertogenbosch.

Riethoven is eene doodarme gemeente; als de gemeente geene inkomsten uit bezittingen had, was er geen raad; nu weet de

burgemeester al niet, hoe hij aan zijne hoofdelijke omslag van *f*400.- moet komen.

De burgemeester had een flesch wijn bij den pastoor geleend, om mij te schenken; toen ik bedankte en om een glas water vroeg, liep men overal, om dat te halen, maar toen ik weg ging was het water er nog niet!

3 juli 1903

Den 3 Juli kwam ik weer in Riethoven; dienzelfden dag was ik al in Bergeyk en in Westerhoven geweest; ik reed langs den zandweg van Westerhoven naar Riethoven; en later van daar naar Steensel; vooral dat laatste gedeelte was heel slecht; Verdijk en ik gingen te voet, drie kwartier ver, om in de heisporen de veren van het rijtuig niet in gevaar te brengen.

Geen overtredingen politieuur; geen openbare dronkenschap, geen onwettige kinderen (2 in 27 jaren); geen gedwongen huwelijken.

Bij de periodieke verkiezing in 1903 zijn de aftredende leden bij candidaatstelling herkozen. Van de raadsleden woont de wethouder Van Dooren te Voort; de wethouder Tops, en het raadslid Vervest te Waalwijk; de leden Gabriels en Van Lieshout in de kom; Verhoeven op Boshoven, en Van Herk op Broekhoven.

De burgemeester Verhoeven is geen lid van den Raad en is dat ook nooit geweest.

De gemeente betaalde *f*1761 voor aankoop van grond voor de baan Westerhoven – Steensel, voor zooverre die baan in Riethoven ligt. Juist zij, van wie men gemeend had, dat ze de gronden voor weinig geld of om niet zouden afstaan, vond men bij den aankoop der gronden tegenwerking; Van Deyck, sigarenfabrikant, winkelier, handelaar in meststoffen, grootboer liet zich zijne gronden betalen tegen *f*4680 de hectare; die gronden hadden eene reeële waarde van hoogstens *f*400.- de hectare.

Men verlangt er zeer naar, dat de weg besteed wordt.

De gemeente heeft veel eigendommen, maar was daarmede zeer ongelukkig; omstreeks 1870 bevroren ± 80 hectare grove mast; de schade werd geschat op *f*12.000. In 1880/81 bevroor weer alle grove mast; de bosschen waren toen natuurlijk hoogstens 10 jaar oud.

Sinds legt men bosschen aan van fijne mast; die groeit echter niet zoo

erg goed; daarom durft men bij den aanleg geene groote onkosten te maken; het wordt toch niet meer dan brandhout; maar men plant alle jaren toch wel 400.000 stuks plukmast.

Armoede wordt in Riethoven niet geleden. De toestand van de behoeftige klasse is over het algemeen zeer goed. Het is maar goed ook want het algemeen armbestuur heeft bijna geen inkomsten, jaarlijks niet meer dan $\pm f100$ (in de toekomst wordt dat beter door de opbrengst van bosschen enz.) terwijl het voor verplegingskosten van drie bestedingen ten huize van inwoners van Riethoven $\pm f250$'s jaars moet betalen.

Er is een armbestuur van 3 menschen, waarvan de regeerende armmeester $f12$ tractement krijgt; de armmeesters worden voor vast benoemd en wisselen niet van "regeerend" tot "bijzittend".

Gedwongen winkelnering bij H. van Deijck; zijn sigarenmakers worden door hem gedwongen in zijn winkel kruidenierswaren en manufacturen te koopen. Zij schijnen niet al te onbillijk te worden behandeld; men hoort daarover althans in de gemeente niet praten.

Links, de sigarenfabriek van H. van Deyck, ca. 1909.

Ansicht: collectie Frans Huijbregts

De zoon van den burgemeester, die eerst op de kweekschool te 's-Hertogenbosch was, werkt nu bij zijn vader op secretarie, en houdt te 's-Hertogenbosch les bij den Heer Balk, voor het candidaat gemeente

secretaris examen. Volgens Verdijk is hij stomp en onmogelijk.

Audientie verleend aan Pastoor Kloppenburg; hij had niets bijzonders te vertellen.

9 maart 1907

Den 9 Maart 1907 kwam ik weer in de gemeente; ik had tevoren Bergeyk bezocht. Via Valkenswaard gekomen, nam ik daar 's avonds weer den trein naar Den Bosch.

De Heer Verdijk is ziek en kan mij niet vergezellen; dien tengevolge bleef het onderzoek naar de administratie van den secretaris en den ontvanger achterwege.

Voor de audiente had zich niemand aangemeld.

B. en W. deelden mij mede, dat het schoolhoofd, Martinus Vughts niet meer in staat was behoorlijk onderwijs te geven, door dat hij niet voldoende meer zien kan. Hoewel hij 40 dienstjaren heeft, wil hij geen pensioen vragen zonder daartoe gedwongen te worden. Gaat die dwang van het gemeentebestuur uit, dan geeft dat onaangename verhoudingen in de gemeente; daarom roepen B. en W. mijne tusschenkomst in, om die zaak te laten onderzoeken, op dat het onderwijs onder een jong en bekwaam hoofd weer kunne worden, wat het zijn moet.

De gemeente heeft nog steeds geene politieverordening; ik heb er op aangedrongen, dat er eene wordt vastgesteld.

Oudste zoon van burgemeester behaalde voor $\pm$ 3 jaar het diploma als candidaat gemeente secretaris; hij is thans 1ste ambtenaar ter secretarie van Boxtel op een salaris van f550.-

Men zag zeer op tegen de kosten van het onderhoud der waterleidingen, niettegenstaande er niet zoo heel veel waren.

Sterk aangedrongen op het aanleggen van een uitvoerigen staat van wat men met de gemeente bezittingen doet. Men heeft 3 hectare kortelings aangelegd tot natuurweide; deze werden voor 1907 verhuurd voor f210. Bovendien had men 4 hectare in den afgeloopen winter vergraven en gelijk gemaakt, om er ook weer natuurweide van te maken; binnenkort werd alles bezaaid; in het aanstaande najaar hoopte men daarvan voor f100 gras te kunnen verkoopen.

Burgemeester had zich in contact gesteld met Van Dissel, in zake eene rationele bebossching der inculte gronden; de opzichter van Staatsboschbeheer, de Heer Moorman had met Burgemeester reeds een

paar malen een onderzoek in loco ingesteld, maar men had nog geen gronden kunnen vinden, die voor bebossching waarde hadden.

De gemeenteontvanger H. van Deyck, een zwager van den sigarenfabrikant H. van Deijck, beweerde, dat bij zijn zwager geen gedwongen winkelnering was; aan den burgemeester meende ik te begrijpen, dat die bewering onjuist was.

10 mei 1911

Den 10 Mei 1911 bezocht ik van uit Eindhoven de gemeenten Riethoven, Westerhoven en Dommelen. 's Avonds nam ik te Valkenswaard den trein naar Den Bosch.

De goede verhoudingen te Riethoven zijn verstoord; de burgemeester drong er in der tijd op aan, dat het schoolhoofd Vughts zijn ontslag zou nemen toen hij 40 dienstjaren = vol pensioen had; burgemeester deed dat in het belang van het onderwijs, omdat Vughts zeer bijziende was en daardoor slecht orde kon houden in de klas. Vughts was daar zeer boos om, en strooide uit, dat burgemeester zulks uit eigen belang deed, omdat de hulponderwijzer Knoops dan schoolhoofd kon worden; die hulponderwijzer vrijt met de dochter van den burgemeester; dat meisje zou van hem moeten bevallen! Van daar natuurlijk groote onaangenaamheden; van dat moeten bevallen was natuurlijk niets waar!

Nadat Vughts ontslag had gekregen moest er een nieuw schoolhoofd benoemd worden; de pastoor ijverde zeer voor genoemden hulponderwijzer Knoops, omdat die kerkmeester was; de burgemeester wilde hem niet, omdat hij hem verdacht van het crimen nefandum met schooljongens. Geheime raadsvergaderingen enz.; het einde was, dat de hulponderwijzer schoolhoofd werd. Schoolhoofd Knoops trouwde voor eenigen tijd met een net meisje uit Luyksgestel; sinds dien wordt zijn gedrag niet meer besproken.

Groote klachten over waterschade; geraden, dat alle belanghebbende gemeenten zich zullen vereenigen, om afdoende verbetering aan te brengen.

Er is nog geen volledige staat van exploitatie van gemeentelijke bezittingen; burgemeester heeft mij bepaald beloofd, er een te zullen maken. Gemeente heeft 10 hectare natuurweide aangelegd sinds 1906; gaf daaraan in het geheel f3510 uit, en ontving sinds dien aan pacht f1681. Het gaat dus zeer goed! Men is weer bezig met eene nieuwe

ontginning, thans van 1½ hectare. In het afgelopen voorjaar werden bovendien 100.000 mastenplanten uitgezet; de grond wordt afgeplagd, op dat die schoon zal zijn; dan worden de plantjes gezet; het schaaap wordt dus wél geschoren.

Rechts van den weg Steensel – Riethoven ligt een Engelsch aarden buizen fabriek van Van Vroonhoven, burgemeester van Veldhoven. De zaak schijnt goed te marcheeren; het product is goed; de menschen (= 10 arbeiders) worden goed betaald.

Bij sigarenfabrikant Van Deyck is gedwongen winkelnering; er wordt door het volk over geklaagd; drie kinderen van een zekeren Heuvelmans werkten bij Van Deyck; óm de gedwongen winkelnering kwam er ongenoegen, en verhuisde Heuvelmans naar Valkenswaard, alwaar zijne kinderen thans op de sigarenfabriek werken.

27 juni 1916

Den 27 Juni 1916 bezocht ik per auto van uit Eindhoven de gemeenten Riethoven, Dommelen en Aalst.

Het ex-schoolhoofd Vughts is overleden.

Het tegenwoordige hoofd der school, de Heer Knoops, gedraagt zich goed. Hij heeft de landbouw akte, en geeft overal in de buurt landbouwcurssussen die goed bezocht worden. In Riethoven geeft hij thans den derden landbouwcursus.

De vrede is thans in de gemeente weergekeerd; er zijn geen partijschappen meer.

De burgemeester heeft eene beschrijving van de exploitatie der gemeentelijke bezittingen aangelegd; hij houdt die echter niet bij, terwijl er ook geen kaart is. Aangedrongen op aanvulling van het ontbrekende.

Gemeente heeft ± 150 hectare dennenbosch en 21 hectare natuurweide. Omtrent de finantieele resultaten kan men geen inlichtingen geven; men meende, dat men gemiddeld ± 7% maakte van het kapitaal, dat in de natuurweiden is vastgelegd. Naar men mij mededeelde, willen de boeren die natuurweiden nog slecht pachten.

Het gaat den boeren goed; er zijn 300 koeien verbonden aan de stoomzuivelfabriek te Bergeyk.

Bij B. en W. sterk aangedrongen om mede te werken dat de Waalwijksche heide, welke sinds 5 eeuwen het gemeenschappelijk bezit is van de bewoners van Schadewijk, Hoogstraat, Boevenheuvel en

Waalwijk verdeeld wordt tusschen de 58 gezinnen, die er op gerechtigd zijn. Burgemeester Panken had mij dat gevraagd; hij meende, dat de burgemeester van Riethoven er tegen was, omdat hij die $\pm$ 500 hectare heide mocht bejagen. Zoo lang die grond gemeenschappelijk bezit is, kan hij niet gecultiveerd worden, terwijl er groote behoefte is aan goeden grond.

Na lang heen en weer praten hebben B. en W. mij onvoorwaardelijk toegezegd, in deze hun steun te zullen verleen. De burgemeester had eerst bezwaren; hij meende dat het niet kan, dat het niet mocht enz. Maar om de jacht gaf hij niets; die was er niets waard enz. Ten slotte ging ook hij over stag, en beloofde onvoorwaardelijk zijn steun.

18 augustus 1920

Den 18 Augustus 1920 kwam ik weer in Riethoven.

Geen partijschappen meer in de gemeente; ik kreeg den indruk, dat Baken het best kan stellen; dat zijne verhouding tot de wethouders zeer goed is.

Met zeer groot buitengewoon subsidie zal er eene nieuwe school gebouwd worden; het daarvoor benoodigde terrein is bereids aangekocht. Schoolhoofd Knoops kwam op audientie, ten einde mij voor den verleenden steun te bedanken.

Men weet niet, hoe groot het grondbezit van de gemeente is; op het kadaster is dat niet aangegeven. De “Grondmij” te Boxtel heeft die gronden opgemeten en is bezig daarvan eene kaart te maken. Er is 25 hectare weiland, 5 hectare bouwland en aan dennenbosschen van 60 – 120 hectare; de juiste grootte weet men niet. De bosschen, zoowel oude als jonge groeien zeer goed. Men blijft voortdurend bosch aanleggen; in 1920 zette men 250.000 dennenplantjes uit; 12000 per hectare.

Dr. Dagevos uit Valkenswaard heeft bedankt voor de armenpraktijk; zal waarschijnlijk vervangen worden door Dr. Hoynk van Papendrecht uit Bergeyk.

Er is in Riethoven geen brandspuit; B. en W. er op gewezen, dat Eindhoven de brandweer gaat reorganiseeren; daar kan later wellicht eene goede oude brandspuit voor betrekkelijk weinig geld gekocht worden.

De kleine sigarenfabriek ging slecht; elf “uitgetrokken” sigarenmakers; allen hebben gelukkig elders werk gevonden.

Riethoven hoopt voorloopig zelfstandig te kunnen blijven; het heeft

Installatie Burgemeester Johan Baken, 12 april 1918.

Ansicht: collectie Frans Huijbregts

geen schulden, maar ook weinig inkomsten; bevolking heeft weinig draagkracht; f1500.- hoofd. omslag is $3\frac{1}{2}\%$!

Op Boerenleenbank staat 70 à 80 mille; voor een paar jr was dat 140 mille; de boeren hebben veel geld gehaald, en weer in hun bedrijf gestoken.

Alles werkt samen om te komen tot eene verdeling van de Waalwijkse heide; men heeft goede hoop, dat het er thans van zal komen.

Schoolhoofd Knoops maakt zich met zijne landbouwakte zeer verdienstelijk; hij geeft ook een cursus bedrijfsleer, om de boeren boekhouden te leeren. Voor de boeren is het een groot nadeel, dat zij geen boekhouden; de belastingadministratie sloeg hen voor hooge bedragen Rijksinkomstenbelasting en oorlogswinst aan. Knoops ontwierp nu – in overleg met de belastingadministratie – formulieren voor de aangifte van Rijksinkomstenbelasting; die zullen nu in 13 gemeenten in gebruik genomen worden.

6 augustus 1924

Den 6^{den} Augustus 1924 kwam ik weer in Riethoven.

Geen partijenschappen. Bij laatste Raadsverkiezing viel één lid uit; persoonlijke voorliefde voor dezen of genen; geen rancune.

Mijn gesprek met B. en W. liep vooral over de verdeling van de Waalwijker heide, die in 1923 haar beslag kreeg.

Aanvankelijk – in 1920 – werd die verdeling beproefd door den Boerenbond; Dr Deckers en Jhr Mr v. Sasse van IJsselst willen geen verdeling volgens de Markenwet; dat kan niet; rechterlijke macht heeft uitgemaakt, dat er in Noordbrabant geen marken hebben bestaan! Langs anderen weg beproefd; er kwam niets van terecht. Door mij in 1922 de bepalingen van de Markenwet toch toegepast. Er waren 500 hectare waarop 61 woningen, met 59 deelgerechtigden, van welke er 11 recht hadden op 2 porties.

De heide lag onder Bergeyk, Riethoven en Eersel. De 3 betrokken burgemeesters spanden zich er voor. Vooral de burgemeester van Riethoven. De heide M^{pij} bracht de heide in kaart, verdeelde de gronden in 250 stukken; traceerde de wegen, de waterleidingen enz. Voor dat plan werd f1700.- betaald.

Toen men – na ontzettend veel moeite – de deelgerechtigden er toe had gebracht om zich met de verdeling volgens de ontworpen kaart te vereenigen, werd tot een publieken verkoop onder de deelgerechtigden overgegaan. Bepaald werd, dat ieder koper niet meer dan 3 perceelen tegelijk mocht koopen. Zoodoende kreeg ieder deelgerechtigde het recht om zes hectare te koopen. Toen men eens zoover was, dat de deelgerechtigden allen een behoorlijk hun passend terrein in eigendom hadden verkregen, werden achtereenvolgens de nog overgebleven perceelen geveild. Koopers moesten direct 10% betalen; later nog 50%.

De heele heide bracht ruim f40.000 op.

Aan de Heide Maatschappij werd toen opgedragen om de ontworpen wegen aan te leggen, en de waterleidingen te graven; een reuzenwerk, dat misschien f25.000 gekost heeft – den juisten prijs weet men nog niet, want er is nog niet afgerekend – en dat nu zoo goed als geheel gereed is. De heele heide is thans in volle ontginning; over twee jaren is alle grond aangemaakt.

De opbrengst van de heide f40.000.- wordt, na aftrek van alle kosten van de Heide M^{pij} enz gelijkelijk verdeeld tusschen de rechthebbenden op de 70 parten, en kunnen deze daarmede de nog verschuldigde 40% van de koopsom betalen, terwijl bovendien het werk, dat de Heide M^{pij} liet verrichten, meestal door de deelgerechtigden werd uitgevoerd, zoo dat deze de 60% van de koopsom grootendeels door goed betaald werk verdienen.

De verdeeling van die heide is een zegen voor de betrokkenen, die daardoor in korte jaren van arme tobbers gezeten boeren zullen worden.

Zoodra het Rijk weer nieuwe gemeenten aanneemt, komen Borkel, Westerhoven en Riethoven waarschijnlijk bij het Staatsboschbedrijf. Winkelman heeft dat bewerkt; hij is een geschikte man, met wie gemakkelijk te praten is; veel geschikter dan zijn voorganger, die thans in Nijmegen is (Sanders ?)

Zoo pas besloten om het boschbestand te verzekeren tegen brandschade; 145 hectare.

Nog geen brandspuit; men zal een kleine dito koopen.

IETS OVER OUDE AFSTANDSMATEN of ‘HIER EN DAAR OMTRENT’, ZEI DE LANDMETER (Deel 2)

De Romeinse mijl en haar/zijn verleden

De mijl stamt af van de Romeinen en was in die tijd gelukkig niet afhankelijk van uren en de omtrek van de aarde. Het woord mijl is afgeleid van milliarium. Eén milliarium of mille passuum is 1000 schreden of 2000 stappen. Eén schrede of 1 passus bestaat uit 5 voeten of pedes.

Er zijn twee meetstaven van de Romeinse voet gevonden. Ook is de voet tweemaal in rots uitgehouwen aangetroffen en driemaal afgebeeld

in een monument. Gemiddeld levert dit een lengte op van 295.7 mm. met een afwijking van 1%.

De Romeinen hadden het probleem van verschillende lengte-eenheden aangepakt door in de tempel van Juno Moneta te Rome standaardmaten van het hele rijk te bewaren voor de gebruikers. Helaas is alles verloren gegaan. Ook de lengte-eenheden van de Germanen, Grieken, Galliërs en Perzen werden berekend naar het milliaria systeem:

De Griekse stadie = $1/8$ milliarium = 184.8 m.

De Perzische parasang = 30 stadiën = 5544 m.

De Gallische leuga of mijl = 1.5 milliarium = 2218 m.

Langs de doorgaande wegen werden door de Romeinse legers vaak mijlpalen met inscriptie geplaatst. Uit de onderlinge afstand is ook de lengte van de Romeinse voet te herleiden.

Zodoende komt men in de literatuur toch nog variaties in de lengte tegen; alleen al in de literatuur voor dit stukje zes variaties. Op zich is dit niet zo vreemd want hoe verder van Rome des te groter de afwijking wordt in de afstanden en in de maten, die hier weer van aangepast zijn.

Het is dus zaak vergelijkingsmateriaal zo kort mogelijk bij het onderzoeksterrein op te sporen, zeker als er geen heerbanen in de omgeving zijn geweest.

Vermeldenswaard is, dat in de 1^e eeuw v. C. door de Griek Heroon van Alexandrië een toestel, de hodometer is omschreven. Dit toestel werd boven het wiel van een voertuig gemonteerd en via een uitsteeksel aan het wiel in werking gezet als het wiel draaide.

Na een vooraf berekend aantal omwentelingen, viel er een steentje in een verzamelbakje.

Het aantal steentjes kwam dan met het aantal gereden mijlen overeen.

Later vindt men dit principe terug in het meetwiel. Men was dus toen al in staat een vrij nauwkeurige meting over grote afstanden uit te voeren.

Het goed gedocumenteerde Romeinse maatstelsel was opgebouwd uit elementen, die uit het Griekse Rijk stamden. Het Griekse stelsel was weer verwant aan het Egyptische, omdat van beide de oorsprong in het Perzische Rijk lag. Als we deze lijn doortrekken, komen we bij de Babyloniërs, die onder andere de Joden en de Soemeriërs overheersten. Uit archeologisch onderzoek blijkt, dat met name de Soemeriërs over grote kennis beschikten, waar de latere overheersers dankbaar gebruik

van hebben gemaakt. Door deze opeenvolgende machtsblokken waaierde de Soemerische kennis over het gehele Middellandse Zeegebied uit en is ze zelfs tot in onze tijd nog terug te vinden. Bij voorbeeld het 60-tallig stelsel in de cirkel- en hoekverdeling in 360 graden, 60 minuten en 60 seconden en de dagindeling van 12 uren van 60 minuten en 60 seconden.

De week bestond bij de Soemeriërs uit 7 dagen. Omdat 7 een ongeluksgetal was, telde de 7^e dag niet mee en werd er op die dag niets gedaan. Op een positieve manier is dit bij de Joden terug te vinden in de heilige 7^e dag en de Zondag bij ons. Ook het jaar was ingedeeld in 12 maanmaanden. Zelfs de hele wereldgeschiedenis was in het 60-tallig stelsel gevangen door deze op te delen in cyclische perioden van respectievelijk 60, 600 en 3600 jaar en de totale duur van de geschiedenis bestond uit 600 cyclische perioden van elk 3600 jaar. Ongetwijfeld zullen de Soemeriërs teruggegrepen hebben op nog oudere ontwikkelingsvormen, maar hier zijn nog geen gegevens van opgespoord.

De oudste vondst op lengtegebied is de standaardvoet van 26.45 cm, die ca. 2575 v.C. werd gebruikt en bekend staat onder de naam “de liniaal van Gudea bij Lagash”. Het Soemerische Lagash lag aan een zijarm van de Tigris, ongeveer midden tussen Basra en Babylon in het huidige Irak. Er is ook een koperen staaf met de lengte van de Soemerische el van 51.72 cm. gevonden in de plaats Nippur, ongeveer midden tussen Basra en Lagash gelegen aan een zijarm van de Eufraat. De gebruikstijd moet rond 1950 v.C. liggen. Op deze staaf was een onderverdeling aangebracht in vieren. Ieder deel was weer in 16 stukjes opgedeeld. Ook toen al bestond er verschil, want de Babylonische el was vermoedelijk 48 cm.

Er was eveneens sprake van een grote en kleine el. Zo werd bij de Joden de grootste el gemeten van de elleboog tot de vingertoppen 52.5 cm. en de kleine van de elleboog tot de tweede knokkel van de vuist 45.8 cm. In de Toetanchamon-collectie van het museum van Cairo bevindt zich een houten schrijn van ca. 1320 v.C, die diende om de metalen Egyptische el van 51 cm. te bewaren. De el is er niet meer, men heeft de maat aan de schrijn ontleend.

U ziet dat door de eeuwen heen standaardmaten van metaal werden gebruikt. In het Verenigd Koninkrijk werd de laatste bronzen yard in

1845 vervaardigd en de landen die de meter invoerden, ontvingen een kopie van de Parijse platina meter [platina werd toegepast vanwege de grote hardheid en corrosiebestendigheid].

Omstreeks 420 v.C. heeft de Griekse wereldreiziger Herodotus het boek geschreven "Het verslag van mijn onderzoek". In 1995 is het opnieuw vertaald en van toelichtingen voorzien door H.L. van Dolen. De vertaler geeft in zijn inleiding en verwijzingen een klein overzicht van de maatvoering uit die tijd. Hij houdt voor de stadie een lengte aan van 181m. te weten de lengte van de hardloopbaan in Olympia. [Op internet vind ik de geheel andere lengte van 192.3 m voor de hardloopbaan en de opmerking dat over het algemeen voor de stadie 185,4 m. wordt aangehouden, dus tegenstrijdigheden alom].

1 stadie = 100 vadem = 400 el = 600 voet.

1 voet = 4 palmen = 16 duim.

Deze onderverdeling sluit geheel aan op het Romeinse systeem.

Een dagmars is 35km, in bergachtig gebied 26km.

Een lichtbepakte reiziger legt 60km. per dag af en een dag varen is 70 km.

De koninklijke el is 50cm. en de gewone el 44.4cm.

De Egyptische schoinos is 2 parasangen of 60 stadiën.

In de reeds eerder genoemde Atlas Major van Johannes Blaeu staat op de kaart van Perzië bij de schaalstok de mededeling:

Schaal van leuca [mijlen] ofwel farsangaren van 3000 passen.

De Perzen en Mauri die een groot deel van Azië bewonen, gebruiken deze maat om de afstand van plaats tot plaats te meten. Deze maat en deze benaming komen overeen met de antieke uitdrukking parasangen.

Bijna alle andere bewoners van Azië geven de afstanden van plaatsen in dagen aan. [Dank voor de vertaling van de Latijnse tekst aan dhr. H.A. van der Heijden.]

Behalve dat Blaeu aangeeft, dat de naam parasang in zijn tijd al niet meer bestond, valt het afwijkende aantal van 3000 passen met de Romeinse indeling van 3750 passen op. Dit verschil wordt veroorzaakt door het opdelen van één graadlengte in 75 Romeinse mijlen. Een parasang krijgt dan dezelfde lengte als een uur gaans en de grote mijl, waarvan er 20 in een graad gaan en die ieder 3000 passen lang zijn. Deze passen van 1.88m.= ½ Rijnlandse roede hebben dus duidelijk een

andere lengte dan de Romeinse pas van 1.48m.

Op gelijke manier komt de lengte van tien stadiën overeen met één zeemijl van 1853.2 m.

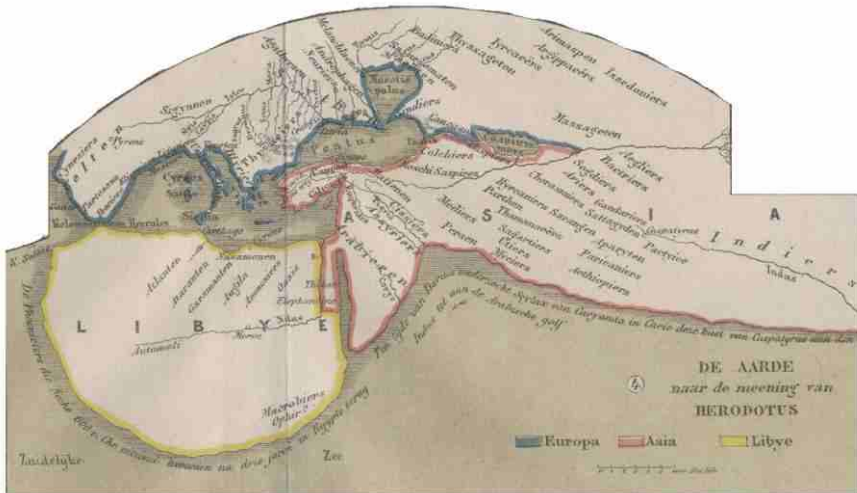
Om het meten in dagen te illustreren, neem ik een stukje over uit het boek van Herodotus, die eerst aantekent, dat hij moet lachen om die wereldkaartenmakers, die er niet in slagen een redelijke toelichting op de verdeling der werelddelen te geven.

Ik zal nu vertellen hoe ik die afstanden heb gemeten. [Hij bedoelt de afmetingen van de Zwarte Zee.] Tijdens het seizoen van de lange dagen zal een schip gemiddeld zo'n 70 zeemijl per dag afleggen, tegen 60 `s nachts. Nu is het negen dagen en acht nachten varen vanaf de toegang van de zee tot de Fasis, het verste punt in de Zwarte Zee. Dat levert dus 1110 zeemijl of 2000km.op. Van Sindersland naar Themiskyre aan de rivier de Thermodon is de afstand over de breedte het grootst : drie dagen en twee nachten varen, ofwel 330 zeemijl, dit is 555km. Op deze manier heb ik de afmetingen van de Zwarte Zee, de Bosporus en de Hellespont berekend.

De vertaler voegt hier nog twee noten aan toe: Herodotus geeft de afstand in vaders, die door de vertaler zijn omgezet in zeemijlen van 1852 meter; en de gevaren afstanden zijn te hoog, omdat Herodotus vergeet, dat de consequentie van lange dagen is dat de nachten naar verhouding korter zijn. Het is trouwens de vraag of er op de gevaarlijke Zwarte Zee in de nacht kon worden gevaren.

Dit stukje tekst geeft voldoende aanwijzingen over de manier waarop we naar het gebruik van oude maten van vóór de Romeinse tijd moeten kijken.

Tekst bij de vorige afbeelding luidt:

De auteurs van de ATLAS der Oude Geschiedenis hebben het onderzoek van Herodotus in kaart gebracht. De tekst onder Libye luidt: *De Phoeniciërs die Negeer 600 v. Chr. uitzond kwamen na drie jaren in Egipte terug.*

Neche was in die tijd de Farao. Herodotus geeft aan, dat de Phoeniciërs al in 600 v.C. de Zuidkaap van Afrika hebben gerond. Later heeft men deze informatie ongeloofwaardig gevonden en op kaarten Afrika aan de zuidzijde open gelaten.

Ik hoop dat u een niet al te negatieve indruk hebt gekregen van de waarde van de oude maten. Men was wel degelijk in staat grote prestaties te leveren, want de ribben van de grote piramide van Gizeh, die een lengte hebben van 235 m, vertonen onderling geen groter verschil dan 15 mm. Geen slecht resultaat voor 4500 jaar geleden. Toch mag ook vermeld worden, dat er veel wijsheid schuilt in het oude en nog steeds gangbare Brabantse gezegde, dat in de titel is aangehaald: “Hier en daar omtrent, zei de landmeter”.

Vessem, juli 2004. ing.M.R.van Zoeren.

Bronvermelding.

Door de auteur van voorgaand artikel zijn veel naslagwerken, atlassen,

tijdschriften, kaarten en encyclopedieën geraadpleegd. Bovendien is gebruik gemaakt van ander onderzoeksmateriaal. Door plaatsgebrek kunnen wij dit overzicht helaas niet publiceren. Indien u geïnteresseerd bent, kunt u een compleet overzicht hiervan opvragen bij de redactie.

GRENSSTENEN OP EEN SLAPPE ONDERGROND

In de provincie Noord-Brabant kon men in het jaar 1843 de gietijzeren grensstenen meestal direct op de grond plaatsen. De zandlagen in de grensstreek waren voldoende sterk, om een paal te dragen. Men maakte een 1 m² grote fundering van klinkers, waarop de paal werd ingemetseld. Er staan nu nog verschillende palen, na ruim 160 jaar, op hun oorspronkelijke metselwerk.

Anders is het, wanneer de ondergrond niet stevig genoeg is om een paal te dragen. In veengebieden moet men andere maatregelen nemen. De grens tussen de provincie Groningen en Duitsland loopt dwars door het Bourtanger moeras. Dit moeras strekt zich uit van de Dollard tot aan het Duitse Graafschap Bentheim, langs de rijksgrens van de provincies Groningen en Drenthe; het is nu drooggelegd, en grotendeels in gebruik

voor landbouw en veeteelt. Ook zijn er enkele stukken in hun oorspronkelijke staat gelaten. Op sommige plaatsen was dit moeras 40 km breed. Er liepen enkele smalle zandruggen door, die plaatselijk “tangen” genoemd werden. We vinden dit woord terug in de naam van het vestingstadje Bourtange. Toen in 1824 de grens tussen beide landen werd vastgesteld, trof men gebieden aan, waar het hoogveen 3 tot 5 meter hoog was. Als men hier een grenssteen zou plaatsen, zou deze in korte tijd verzakt zijn, tot op de onderlinge zandlaag. Er werden dan eerst eikenhouten palen in de grond aangebracht, die zo lang waren, dat ze ongeveer 30 cm in de vaste laag zouden staan. In dit gebied staan 11 grensstenen, die een dergelijke fundering kregen. Zo’n situatie doet zich o.m. voor bij grenssteen No.160-1. Hier was de veenlaag 3,80 m hoog, zodat er palen van ruim 4 meter lang moesten worden geplaatst, om de sokkel, waar de steen op werd geplaatst, te kunnen dragen. De foto laat duidelijk zien, hoe een en ander er uit ziet. Het is niet gebruikelijk, dat de ondersteunende palen te zien zijn, zoals op de foto. Het onderliggende zand is kennelijk weggewaaid, weggespoeld of is verdwenen door het graafwerk van vossen, die in die streek veel voorkomen.

Deze steen is te bereiken via de weg van Schoonebeek naar de Duitse grens. Vóór de grens in noordelijke richting lopen. Na ca. 1500 meter staat deze steen.

De foto laat duidelijk zien, hoe woest de natuur daar nog is. In deze afgelegen streek hoort men alleen de wind, het kraken van een takje waarover men loopt, en vogelgeluiden. De natuur is hier nog zeer oorspronkelijk. Alles wat er groeien wil, groeit er. Ook de fauna is zeer rijk. Vele vogelsoorten, amfibieën en zoogdieren komen hier voor, al wordt deze populatie de laatste tijd sterk belaagd door de veel voorkomende vossen.

J.W. Bieze

HEEMKUNDIG ALLERLEI

Herman Strijbos

In Brabants Heem, nr.4 – 2004 is een rectificatie opgenomen die aller aandacht verdient. Regelmatig wordt vermeld dat Herman Strijbos een architect zou zijn die werkte in de geest van de zgn. Brabantse School. Dit is allerminst juist. Hij had wel een hoge achting voor de ideeën van dom Van der Laan maar ging zijn eigen weg omdat hij de functionaliteit boven alles verkoos. Het is goed dat de kringleden van Heemkundige Studiekring “De Acht Zaligheden” hem de eer geven die hem toekomt.

Kees Cornelissen

Roep om bescherming en onderhoud wallencomplex Zandoerle

Met toestemming van de “Stichting Historisch Erfgoed Veldhoven” overgenomen uit hun informatiebulletin nr. 24; februari 2005.

De zandwallen van Zandoerle, om reden van hun begroeiing ook wel hakwallen genoemd, liggen er erbarmelijk bij door gebrek aan onderhoud en toezicht. Deze uit de late middeleeuwen daterende houtwallen zijn een onvervangbaar erfgoed vanwege het grote aantal en hun vroegere functie in het landschap. Om ze uit het oogpunt van cultuurhistorie en landschappelijke waarde te

behouden moeten ze worden beschermd. Alleen een wettelijk voorgeschreven status kan voorkomen dat deze wallen worden verminkt door afgraving en vernield door motorcrossers en mountainbikers. Een goede garantie voor optimale bescherming tegen vernietiging is opname in bestemmings- en milieuplannen voor het buitengebied. De invulling en handhaving van deze voorschriften moet in overleg met de grondeigenaren worden geregeld onder leiding van de gemeente Veldhoven. SHEV wil, zover in haar vermogen ligt, hieraan een bijdrage leveren.

Het landschap van een groot deel van Oerle (met name van Zand-oerle, Zittard en Toterfout, Grote en Kleine Vliet) wordt in sterke mate bepaald door de aanwezigheid van aarden wallen die op sommige plaatsen vijf meter breed en een meter hoog zijn. Door hun rijke begroeiing vormen zij tevens een beschutte woon- en verblijfplaats voor allerlei zoogdieren, vogels en insecten.

Onderhoud

Om verder verval te voorkomen is ook vakkundig onderhoud onontbeerlijk. Te ver doorgesloten loten behoren regelmatig, dat wil zeggen na zeven à acht jaar, te worden ‘gehakt’, zodat de bodem meer licht krijgt en er een rijkere onderbegroeiing kan ontstaan. Verder moet de vorm op plaatsen die zijn aangetast worden hersteld en dienen de paden begaanbaar te worden gemaakt.

Inventarisatie

De Archeologische Groep van de SHEV sloot in 1993 een tweejarig inventarisatieproject af middels een 25 pagina's tellend rapport. Van alle nog bestaande wallen werd het profiel ingemeten, de locatie vastgelegd en een beschrijving van de begroeiing gemaakt. Het rapport is destijds aangeboden aan een vertegenwoordiger van de gemeente Veldhoven, aan particuliere eigenaren en aan de onderhoudsgroep Kleine Landschapselementen van het IVN Veldhoven/Vessem. Destijds werd ook al een pleidooi gehouden om de bescherming van dit wallensysteem serieus aan te pakken. Ondanks haar toezegging heeft de gemeente Veldhoven hierover niets meer laten horen.

VAN ONZE BUITENLANDSE RUILABONNEMENTEN

“t Swanekoeriertje”, Heist-op-den-Berg, oktober 2004

- Merkwaaardige vondsten in het Reichwald.
- Het bos van Jos. (vogelgeluiden)
- De handgraanmolen in Heist.
- Nog over Malbroek.
- Lijkschouwingen 1756 - 1738

“t Swanekoeriertje”, Heist-op-den-Berg, november 2004

- Rechtspraak in het land van Heist (vervolg).
- De republikeinse kalender.
- Cyclocrosser Guy Leys.
- De familie Ceulemans in de 18e eeuw.

“Het Oude Land van Aarschot”, september 2004

- Spichten in het Demerbroek te Rillaar rond 1700 (overbrugging van een gracht).
- De molens van Testelt rond het midden van de 16^e eeuw.
- Studenten uit het Oude Land van Aarschot aan de Latijnse school te Geel in de 18^e eeuw.
- Osschotse vokabellijst (dialect)
- Geschiedkundige snippertjes over Aarschot.

“7 Neten”, Retie, maart 2004

- De Peperstraat omstreeks 1850 en later.
- Het Retiese dialect.
- Vreselijke brand te Retie.
- Op de vlucht (1940 – Retie – Frankrijk v.v.).
- Lieder en gedichten van vroeger.

“7 Neten”, Retie, juni 2004

- De Peperstraat omstreeks 1850 en later (vervolg).
- Het Retiese dialect.
- De Tweede Wereldoorlog aan de Turnhoutse Vaart.
- Retiese kortoren (spotnaam).

“7 Neten”, Retie, september 2004

- De Peperstraat omstreeks 1850 en later (vervolg).
- Het Retiese dialect.
- De oorlogskroniek van Stan Goris.

“Als ice can”, Arendonk, september 2004

- Namen noemen (straatnamen).
- Zeg jom (Arendonks dialect).
- Jan Baptist van Gorp (gesneuveld in Vottem 1914)
- Diversen over de Abdij van Postel.

“Te Lomelle op die Campine”, Lommel, augustus 2004

- 125 Jaar Parochiale Jongensschool Lommel-Centrum (1879-2004)

“Heemkunde Gouw Antwerpen” v.z.w., Schilde 2004/3

- Aanvullingen op “Van Hertog tot Malbroek” in ons vorige nummer.
- Heemkunde verhalen door: Toponiemen.
- Symbolisme; de bron, de fontein.

“Corsendonca”, Oud-Turnhout, 3^e kwartaal 2004

- De oorlog van Jan Van Den Avoort, deel III (dagboek tewerkgestelde in Berlijn).

Theo van der Aalst

VAN DE BOEKENPLANK

- Voor wie het nog niet heeft:

Bij “De Boekenlegger” in Eersel is nog te verkrijgen voor € 7,95: Eersel – Duizel – Steensel – Drie Zaligheden. Een bijdrage tot haar geschiedenis. Onder redactie van A. Dams, F. Huijbregts en J. Spooenberg. In de 384 blz. met veel ill. werden ruim 30 onderwerpen uitvoerig bestudeerd. Dit boek blijft zijn waarde behouden. ISBN 9070427567, Uitg. De Kempen.

- K. Beerens en F. Huijbregts: Kempische Militairen in de Oost.

Herinneringen aan Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea; 120 blz. met ill.; Kempendruk Eersel, € 13,75. Vele oud-militairen uit de Kempen hebben hun belevenissen anoniem vastgelegd. Een waarde-vol document voor hen die deze periode niet zelf hebben beleefd.

- Louis Seuntjens: Bert is niet meer...lang leven Lowie. Uitg. Kabeljauws Hilvarenbeek; 144 blz. met ill.; prijs € 7,00. Wie Lowie Seuntjens niet kent, vindt in hem wellicht zijn evenbeeld Bert van Stolwijk. Deze schreef in een periode van 5 jaar een 110-tal kleine, spitse columns in "De Kempenaar" en onder zijn geboortenaam nog een elftal. Een prettig leesbare verzameling.

- Henk Hovens: Dommelsch Bier, 'n Eeuwenoude Traditie. Uitg. Kabeljauws Hechtel, 2004, 3^e druk. 328 blz. met veel ill. Prijs € 37,50. ISBN 90-804629-8-6. Een magnifiek boek over een Kempische familie die jarenlang een Kempisch bier gebrouwen hebben. Geen wonder dat reeds een derde druk nodig werd. Deze jubileumuitgave is alleen bij De Boekenlegger in Eersel en Priem in Valkenswaard verkrijgbaar.

- A.M. Meurs: Aan de lange weg. Uitg. De Graal Turnhout; 202 blz., prijs € 16,90. Wie in Den Bosch in het Noordbrabants Museum de tentoonstelling "Nederland in de jaren '50" gezien heeft of nog gaat zien, kan in de verhalen van A. Meurs de sfeer van die tijd naproeven. Want Meurs schrijft een boek dat in één adem gelezen wordt, zoals De Kapellekensbaan van Louis Paul Boon.

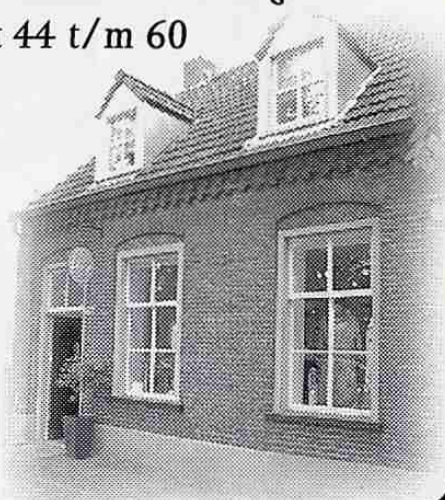
- Jan Burgers: Ze hebben ons in de steek gelaten. De geschiedenis van de zeven Brabantse burgemeesters tijdens de Tweede Wereld-oorlog. 160 blz. met ill. prijs € 14,99. Dit boek is een aanklacht tegen de houding van de Nederlandse regering en het Rode Kruis tijdens en vlak na de oorlog die schril afsteekt tegen de geweldige steun die Belgische, Franse en Noorse gevangenen ondervonden van hunregering en ideële instellingen.

Kees Cornelissen

Ook voor sportieve damesmode en lingerie
van maat 44 t/m 60

Markt 24,
Eersel
(tegenover de kiosk)
0497-516000

Openingstijden:

maandag gesloten
di. t/m do. 10.00-18.00 uur
vrijdag 10.00-20.00 uur
zaterdag 10.00-17.00 uur

Slaapspecialzaak

Marian Eikemans

Openingstijden:

di t/m do 10.00 - 18.00 uur
vr 10.00 - 21.00 uur
za 10.00 - 17.00 uur

Nieuwstraat 40

5521 CC Eersel

Tel. 0497 - 530 900

Fax. 0497 - 530 911

Met zorg voor uw rust

CHINEES-INDISCH-RESTAURANT

美華酒家

"MEI WAH"

5503 BK VELDHOVEN
Burg. v. Hoofflaan 83-89
Tel. 040-2534732
Fax. 040-2547073

5615 AB EINDHOVEN
Leenderweg 86
Tel. 040-2117557

Dagelijks geopend van: 11.00-22.30 uur
Exclusieve accommodatie voor Uw:
partijen - familiediners - lunch of diner met
zakelijke relatie - personeelsavonden - etc.

De boeken die besproken worden in
de boekenplank zijn verkrijgbaar bij

De Boekenlegger

Ook voor uw buitenlandse bestellingen bent u
bij ons van harte welkom

Markt 42, 5521 AN Eersel Tel. 0497-512551

Nu ook op internet : www.de-boekenlegger.nl

Email : info@de-boekenlegger.nl

de Muzenval

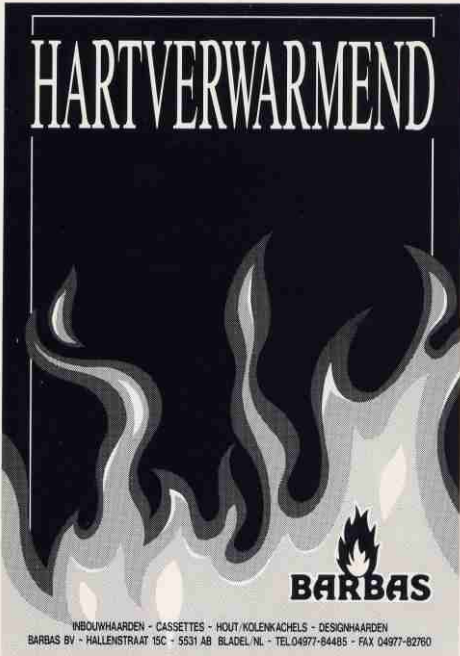
S.c.c. "de Muzenval" beschikt over diverse zalen die geschikt zijn voor vergaderingen, cursussen, bijeenkomsten, voorlichtingsavonden, workshops etc.

Ook heeft sec "de Muzenval" een theaterzaal met 350 zitplaatsen waarin alle faciliteiten aanwezig zijn voor uw bedrijfsvergaderingen of seminars.

Bovendien kunt u in de gezellig ingerichte foyer na afloop nog een drankje of hapje gebruiken.

sociaal cultureel centrum "de Muzenval"

Dijk 7 - 5521 AW - Eersel - Tel. 0497-515997 - info@muzenval.nl

HARTVERWARMEND

BARBAS

INBOUWHAARDEN - CASSETTES - HOUT/KOLENKACHELS - DESIGNHAARDEN
BARBAS BV - HALLENSTRAAT 15C - 5531 AB BLADEL/NL - TEL.04977-84485 - FAX 04977-82760